

**Театротерапия като понятие** – това е спонтанна драматическа игра , използвана с терапевтична цел при деца и възрастни с характерологични разстройства.

**Драматерапията / Театротерапията** днес е една от най-разпространените видове арт-терапевтична практика . Нейните разнообразни видове техники , базиращи се на разнообразни принципи , философия , школи и т.н., обединяват много широк кръг от арт-терапевти , от учени и практики , от преподаватели и изследователи , които обслужват все по нарастващ брой клиенти по всички крайща на света .  
Театротерапията със своите разновидности има сравнително най-дълга история в съществуването и приложението си .

Според Н.Силами при театротерапията свободният израз на конфликтите улеснява отреагирането на изтласканите чувства . Пак свободният израз позволява и частичното осъществяване на личността ( в плана на фантазията ) , дава възможност поне в ролева форма да бъде такъв , какъвто би желал да бъде. А резултатът във финалната фаза е , че всичко това води до модификация на поведението на човека по посока на една по-добра адаптация към действителността.

Драматерапията и нейното приложение днес е изключително широко и многоспектърно: в болниците и различните терапевтични практики , както и в образователните институции в техните разновидности под формата на групови или индивидуални занимания ; при арт-терапевтичната дейност на т.нар. "терапевтичен театър," или под наименованието на драматерапевтичните „групи за поддръжка „ и т.н.

Къде практикуват драма терапевтите? Ето част от възможните реализации:

- заведенията за психично здраве
- училищата
- болниците
- центровете за лечение на зависимости
- дневните центрове за възрастни

- изправителни заведения
- обществени центрове
- извън-класни занимания
- приюти
- домове за юноши
- заведения за медико-социални грижи
- кабинети на частна практика
- корпорации
- театри
- проекти по места
- медицински училища
- обучителни организации

Първоначално, драма терапевтът прави оценка на нуждите на своя клиент, а след това прави избор на подхода, който най-добре би отговорил на тези нужди. Драматерапията може да приеме много различни форми в зависимост от индивидуалните и групови нужди, от нивото на умения и способности, от интересите и терапевтичните цели. Процесите и техниките биха могли да включват импровизация, театрални игри, разказване на истории и разиграване. Много драма терапевти използват текстове, представления или ритуали за да обогатят терапевтичния и творческия процес. Теоретичните основи на драматерапията лежат в драмата, театъра, психологията, психотерапията, играта и процесите на взаимодействие и творчество.

От драма терапия могат да се възползват участници от всички възрасти. Клиенти биха могли да станат хора, възстановяващи се от зависимост, дисфункционални семейства, хора, страдащи от разстройства на развитието, преживели насилие, настанените в затвори, бездомните, заболели от СПИН, възрастни хора, хора с личностни разстройства, млади хора в риск, както и общността като цяло.

Драматерапията има голяма ефективност като вид арт-терапевтичен подход и техника. Може би това се дължи на нейният универсализъм, възможността за приложението на този метод както като групово, така и като индивидуално средство на арт-терапевтична работа. Изключително открояваща е и нейната демократичност, достъпността на този метод за разрешаване както на вътрешните проблеми на отделния индивид, така и за междуличностните взаимоотношения. Драматерапията е свързана със свободната проява на чувства на клиентите, както и със спонтанността на тяхната дейност и действията им. А оттам и с реализацията на социалната природа на хората.

### Драматерапията с лица с трудности при обучението :

Тука става въпрос както и за деца , така и за възрастни хора. Все повече хора имат необходимост от продължаване на някакъв вид образование ( дори и в по-напреднала възраст ) от нова квалификация , от нови професии , от преквалификации и т.н. Приложението и практикуването на драматерапията като вид арт-терапевтична дейност именно при лица , изпитващи трудности при обучението , е сфера на занимания , на научните интереси , на дългогодишната дейност на известната специалистка в тази област на познанието , науката и практиката Джоселин Джеймс.

Англичанката д-р Джоселин Джеймс е признат авторитет и в международен план по тези проблеми . Специализирала се в дейността по прилагането на техниката на драматерапията при лица с проблеми в обучението ( деца и възрастни ) .Първоначално е завършила филология и английска литература. По-късно се ориентира към арт-терапията , преминава през различни курсове на обучение и квалификация и двигателна терапия . Авторка е на множество публикации .Според Джоселин Джеймс терминът „хора ,изпитващи трудности в обучението,„ се отнася до една широка популация от индивиди с широк диапазон от специфични характеристики и особени потребности. Сред тях са такива симптоми които са ясно диференцирани като „синдром на Даун” или „аутисти” .Но сред тази категория „трудно обучаеми” попадат често и лица чието определение е доста трудно ,а етимологията на проблемите им от здравословно , психическо , социално естество остава неясна. За жалост , именно за такава категория лица според Джоселин Джеймс , обикновено се използва „маскираш термин” обикновено използван за обозначаване на хора , описани исторически като умствено изостанали . В практиката си д-р Джеймс се опитва да наложи нова нагласа към възприемането на тези лица , нови подходи при работа с тях ,отношение към тях ,базиращи се на принципите на хуманизма . От тази позиция тя игнорира , даже напълно отхвърля взаимоотношенията между арт-терапевтите и тези клиенти изградени на базата на взаимоотношенията между лекар и пациент , между лекуващ и болен , отрича построяването на тези контакти като между терапевт и клиент , като ги поставя извън сферата на анализа. Според нея главното е да се търси партньорството , да се формират хуманни взаимоотношения. Защото „тези хора са умни , проникателни и способни хора” които наистина са със сериозни трудности в двигателната координация , при сензорното възприятие , понякога в речта или комуникацията. Тези индикации не трябва да са повод тези категории лица да не бъдат възприемани като напълно равностойни членове на обществото .Дж.Джеймс изтъква и друг проблем , че „хората , изпитващи затруднения в обучението , страдат от множество психологически и емоционални последствия от потенциалното им антихуманно игнориране и пренебрегване , от отчуждението вождествения живот , на което често са подложени .

Една от главните цели на успешно прилаганата **драматерапия** е именно тези клиенти да се превърнат от пасивни реципиенти на грижите и вниманието от страна на социалните служби в лица ползващи потенциални възможности в контекста на надомното лечение или на амбулаторията. С поред Дж.Джеймс именно драматичното изкуство може да изследва царството на въображаемото , включващо трансценденталните и архитипичните изменения в колетивно-безсъзнателно .Също както и достигането до позитивни емоции на драматичното изкуство могат да бъдат източници на открития и прозрения.

### Клинична практика на драматерапевта

Дейността на драматерапевта в клиничната практика е съществен момент от цялостната му дейност , а съблюдаването на редица правила , условия , изисквания обезпечава в една оптимална степен и ефективността на дейността му на арт-терапевта , а съответно и резултативността му при работа с неговите клиенти. На първо място се изтъква , че една много съществена част от този процес се явява супервизията. А за това как успешно трябва да функционира клиничната практика на драматерапевтите, се привеждат и следните фактори , които е необходимо да бъдат включени :

- познания на клиента за драматерапията
- наличието на конфиденциалност
- оценка на клиента и обзор на процеса
- своевременни терапевтични записи или междудисциплинарно описание на случаите
- редовно информиране на агента, по чието направление клиента е насочен за драматични сеанси
- при случаи, когато драматерапевта е обезпокоен от състоянието на своя клиент, да се проведат допълнителни разговори със агентите, които са го насочили
- използване на механизмите на мониторинга за потвърждаване на високите стандарти на качествата на оказваните услуги
- много добра осведоменост за новите разработки и изследвания, провеждани по въпросите на драматерапията
- информиране на други специалисти за това, което може да постигне драматерапията
- установяване на време за изчакване за действия, насочени по посока на лечението на клиентите, както и фиксирането на определени индивидуални граници на това лечение
- гарантиране на това, че клиентът е бил приет на време за лечение, което да отговаря на Устава за пациентите
- въвеждане на съвременни записи на посещенията
- посещаване на клинични събирания

- гарантиране на ефективно водене на статистиката

подсигуряване на ефективна комуникативна мрежа във случай на командна работа

Коректното и стриктното съблюдаване на изброените фактори би подсигурило „програмна гаранция за високо качество” при работата на драма терапевтите.

Като форма на арт-терапевтична работа драматерапията почти напълно се отнася към груповата терапия.

### **Структуриране на драматерапевтичната работа**

Драматерапевтичната сесия се подразделя на три части . Всяка една част от тези части е органично свързана с другите . Това е така защото сесията при драматерапията е един непрекъснат процес .

**Първи етап**- се явява подготвителен , най-вече по посока на взаимодействие с останалите участници , когато се разкриват един пред друг . Подготовката се отнася за активизиране на въображението, на мислите и чувствата, на лицата ангажирани в тази форма на арт-терапевтична дейност .Този първи етап е от голямо психологическо значение за по нататъшното протичане на цялата сесия , защото именно при него клиентите формират своята нагласа и готовността за бъдещата съвместна работа. Наред с това , те постепенно започват да осъзнават собствените си способности , а и тези на останалите.

**Втори етап-** има по изявен драматичен характер , тук се изготвя съответния сценарий,миналите ситуации се изследват като им се придава и ново звучене . Именно в този етап клиентите започват да изпитват чувството на приятно удивление от изживяването на тези събития и състояния , които са им се стрували напълно обикновени и незабележителни.

**Трети етап-** връща участниците към техният обикновен статус и привичното им поведение.